Siivousohjeet koronapandemian aikana

PandemicClean – Safe and Effective Cleaning in Pandemic Situation -hankkeessa on kerätty tietoja eri maiden ohjeistusta koronapandemian aikaisesta siivouksesta.

Ohjeistuksia kerättiin kevään ja kesän 2022 aikana seuraavista maista: Alankomaat, Australia, Belgia, Italia, Kanada, Latvia, Norja, Ranska, Ruotsi, Romania, Suomi, Sveitsi, Tanska, Unkari ja Viro. Ohjeiden laatijoina olivat etenkin julkiset viranomaiset ja organisaatiot sekä tutkimuslaitokset. Myös Maailman terveysjärjestön (WHO), USA:n tautikeskuksen (CDC) ja Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) ohjeisiin tutustuttiin.

Ohjeiden kattavuus, yksityiskohtaisuus ja sisällöt vaihtelivat. Joissakin maissa ohjeet olivat suppeat ja painottivat lähinnä perusteellisen ja huolellisen siivouksen merkitystä. Joidenkin maiden ohjeet olivat hyvin yksityiskohtaiset kattaen eri pintamateriaalien ja kohteiden sekä kalusteiden ja esineiden siivouksen. Usein ohjeita annettiin virukseen tehoavista desinfektioaineista ja niiden käytöstä. Sitä vastoin ohjeita käytettävistä siivousvälineistä ja -menetelmistä esitettiin harvoin.

Ohjeiden tavoitteena oli yleensä esittää siivouksen keinoja estää koronaviruksen leviäminen, mutta ohjeita annettiin myös siivoukseen, jos tiloissa oli ollut koronavirukselle altistuneita henkilöitä ja tautiin sairastuneita.

Alla oleva ohjeistus on laadittu kaikkien ohjeiden yhteenvetona.

Yhteenveto on jaettu aihealueisiin, joita eri ohjeissa oli käsitelty. Mikään yksittäinen ohje ei sisältänyt kaikkia aihealueita.

Toivomme, että yhteenvedosta on hyötyä, kun seuraavan kerran on tarvetta laatia pandemiasiivousohjeita ja niiden sisältöjä.

Projekti saa osarahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta.
Euroopan unionin osarahoittama

Tietojen keräämisestä vastanneet organisaatiot
Propuhtaus, Suomi
Puhastusekspert, Viro
SVS B.V. , Alankomaat
IFPRA Normandie, Ranska

Riskien arviointi		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Siivoustyön riskien arviointi pandemiatilanteessa on tärkeää, jotta riskit voidaan minimoida ja siivoojien työturvallisuus varmistaa tarvittavilla suojaustoimenpiteillä.
Siivoojien tiedotus		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Siivoojien tulee kaikissa tilanteissa saada tieto kohteen koronatilanteesta. Jokaisen organisaation tulee luoda viestintäkanavat, jotka tavoittavat kohteen kaikki siivoojat.
Puhdistusaine vai desinfioiva aine		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	**Puhdistusaineista:** Lähes kaikkien maiden ohjeistuksessa suositeltiin yleispuhdistusaineen käyttöä ylläpitosiivouksessa. Muutamissa ohjeissa oli huomioitu myös pehmeiden ja huokoisten materiaalien (esim. kankaat, nahka) puhdistus. Tällöin yleensä kehotettiin pyytämään ohjeita tuotteen valmistajalta. Todettiin myös, että jos pehmeät ja huokoiset pinnat kaipaavat säännöllistä puhdistusta, kuten toimistotuolit ja liikennevälineiden istuimet, voi olla tehokkaampaa käyttää niiden suojana pestäviä tai kertakäyttöisiä päällysteitä ja vaihtaa ne yhtä usein kuin pinta puhdistettaisiin. **Desinfioivista aineista:** Desinfektioainetta tai desinfioivaa puhdistusainetta suositeltiin wc-tilojen siivoukseen lattiaa lukuun ottamatta. Tämä oli joko yleinen ohje tai maininnalla ”tarvittaessa”. ”Tarvittaessa”-maininnalla viitattiin siihen, kuinka todennäköisesti pinnoilla voi olla koronaviruksia. Todennäköisyyttä pidettiin suurempana tiloissa, joissa oli paljon kävijöitä (esim. kauppakeskukset verrattuna pienet työpaikat). Koronaviruksen tuhoavana desinfioivina tehoaineina mainittiin - kloori (hypokloriitti, alikloorihapoke) pitoisuudella 1000 ppm - alkoholi (etanoli, isopropanoli) pitoisuudella 70-85% v/v (tilavuusprosentteina) tai 63-80% w/w (painoprosentteina) - vetypreoksidi - triamiini

		- kvaternääriset ammoniumyhdisteet. Käytettävällä aineella tulee olla todistus, että se on läpäissyt EN-testit, jotka osoittavat tuotteen tehon virukseen käyttöohjeen mukaisella annostuksella ja vaikutusajalla. Valmistajan antamia käyttöohjeita tulee aina myös noudattaa. Desinfioivien aineiden sumuttamista ei suositeltu. Desinfioivien aineiden käyttöä pehmeille ja huokoisille pinnoille ei suositeltu, koska toivottu vaikutusaika ei tällöin toteudu. Ohjeistuksessa kiinnitettiin huomiota myös desinfioivien aineiden käyttöturvallisuuteen: - Desinfioivia aineita ei tule käyttää tiloissa, joissa on lapsia. - Tilan ilmastoinnista huolehdittava desinfioivia aineita käytettäessä. - Pintamateriaalien desinfioivan aineen kesto on selvitettävä ennen tuotteen käyttöä. **Huomioitavaa:** Useimmat desinfioivat aineet tarvitsevat pitkän vaikutusajan mikrobien tappamiseksi (esim. yhden tai useamman minuutin). Käytännössä harvoin on mahdollista puhdistaa pinta menetelmällä, joka jättää sen kosteaksi desinfioivan aineen tehon vaatimaksi ajaksi. Siksi ei voida olla varmoja, että aine tuhoaa pinnalla olevat mikrobit. Huomiota kiinnitettiin myös vääriin tai huolimattomiin työtapoihin: - pinnat puhdistettiin vain osittain - jätettiin kulmat tai nurkat puhdistamatta - desinfioivaa ainetta ei käytetty käyttöohjeen mukaisella annostuksella. Ohjeissa myös korostettiin, että tavanomainen huolellinen puhdistus on tehokkaampaa kuin desinfiointi. Näin estetään myös virheellisen käsityksen syntyminen, että pinta olisi aina mikrobeista vapaa desinfioivan aineen käytön jälkeen. Huolellinen puhdistus käyttäen yleispuhdistusainetta tai vettä ja mikrokuituista siivouspyyhettä poistaa pinnalta lian ja sen mukana mikrobit virukset mukaan lukien.

		Siksi desinfioinnin sijaan korostettiin huolellisen siivouksen ja hyvän käsihygienian merkitystä.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	Yleensä suositeltiin yleispuhdistusaineen käyttöä. Desinfioivaa ainetta suositeltiin kosketuspintojen, saniteettikalusteiden ja eritetahrojen poistoon. Menetelmäsuosituksena oli yleensä: ensin pinnan puhdistus, sen jälkeen pinnan desinfiointi.
	Siivousohjeet pitkäaikaishoidon tiloihin, joissa on koronavirusinfektioon sairastuneita tai virukselle altistuneita	Yleispuhdistusainetta suositeltiin - lattioiden - yleisten tilojen - sellaisten pintojen puhdistukseen, joihin kosketaan harvoin (katot, seinät, säleverhot ja -kaihtimet) - asuinhuoneet. Desinfioivaa ainetta suositeltiin - asuinhuoneiden kosketuspintojen ja wc-tilojen puhdistukseen.
UV-C valo, höyryt		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	UV-valoa, virusta tuhoavien aineiden sumutusta tai höyrytystä ei mainittu ensisijaisina pintadesinfiointimenetelminä. UV-C-valon sanottiin olevan tehokas tapa tappaa mikrobeja, kun käytetään tilanteeseen sopivaa laitetta ja sitä käytetään ohjeiden mukaisesti. Varsinkin kun on kyse pienistä, monimutkaisista muodoista, UV-C:n edut tulevat esiin. Pinnan desinfiointi esim. UV-C-valolla tai desinfiointiainetta (esim. otsonia, vetyperoksidia tai klooria) sisältävällä höyryllä tai sumulla edellyttää, että pinnat puhdistetaan ensin. Desinfiointimenetelmien tehon tulee olla dokumentoitua. Niiden tulee läpäistä asiaankuuluvat standardien mukaiset testit, jotka osoittavat tuotteen mikrobeja tuhoavan tehon, kun niitä käytetään käyttöohjeiden mukaisesti. Mutta todettiin myös, että desinfiointiaineen sumutusta ja desinfiointia UV-valolla ei suositella, koska näiden menetelmien tehokkuutta koronavirusta vastaan ei ole täysin osoitettu.

Siivousvälineet		
	Siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Ohjeissa oli harvoin mainintoja siivousvälineistä. Jos näin oli, suositeltiin mikrokuituisia moppeja ja siivouspyyhkeitä. Ohjeissa korostettiin kuitenkin siivousvälineiden ja siivoushuoneen päivittäistä huolellista puhdistusta. Pandemioihin tulisi varautua siten, että - kohteessa on riittävästi moppeja ja siivouspyyhkeitä sekä mahdollisuus niiden pesuun - on valmius hankkia kertakäyttöisiä siivoustarvikkeita, jotka on suunniteltu poistamaan mikrobeja pinnoilta. Tekstiilipintojen puhdistusta varten kohteessa tarvitaan HEPA-suodattimella varustettu imuri. Mainittiin myös, että yleiset tilat siivotaan eri välineillä kuin henkilöstön käytössä olevat tilat.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	Korostettiin, että siivousvälineet tulee käytön jälkeen puhdistaa ja antaa kuivua ennen seuraavaa käyttökertaa. Kertakäyttöisten siivoustekstiilien käyttöä suositeltiin ja ohjeistettiin organisaatioita varautumaan pandemiatilanteisiin pitämällä niitä aina varastossa. Siivottaessa sairastuneen henkilön huonetta kestokäyttöisillä siivousvälineillä tulee ne käytön jälkeen puhdistaa ja desinfioida - viruksiin tehoavalla desinfektioaineella - 0,1 prosenttisella natriumhypokloriitilla. Imuroitaessa imurissa pitää olla HEPA-suodatin ja pölypussi. Ilmastointilaitteet olisi hyvä kytkeä päältä imuroinnin ajaksi, jotta niiden suodattimet pysyvät puhtaana.
	Siivousohjeet pitkäaikaishoidon tiloihin, joissa on koronavirusinfektioon sairastuneita tai virukselle altistuneita	Kalustepinnat: mikrokuitupyyhkeet sekä asukashuoneiden että yleisten tilojen siivoukseen. WC-tilojen siivoukseen kertakäyttöiset tuotteet Kestokäyttöiset siivousvälineet (esim. moppikehykset) tulee desinfioida desinfioivassa pesukoneessa tai puhdistettava desinfektioaineella. Viruksen leviämisen estämiseksi kertakäyttöisiä tuotteita laajemminkin.

Siivousmenetelmät		
	Siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Ohjeissa korostettiin kunnollisen ja huolellisen siivouksen merkitystä, mutta ei eritelty, mitä se tarkoittaa käytännössä. WC-tilojen siivoukseen suositeltiin kosteita siivousmenetelmiä.
	Siivousohjeet pitkäaikaishoidon tiloihin, joissa on koronavirusinfektioon sairastuneita tai virukselle altistuneita	Suositeltiin nihkeitä ja kosteita siivousmenetelmiä. Tekstiilimattojen imurointiin suositeltiin HEPA-suodattimella varustettua imuria. Tiloissa ei saa olla ihmisiä imuroinnin aikana.
Siivousohjelma		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Perusteellisen ja hyvän siivouksen merkitystä korostettiin. Samoin aseptiikkaa eli siivousta puhtaasta likaisempaan. Myös ohjeita siivouksen työjärjestyksestä huone- ja wc-tiloissa annettiin. Huomiota tulisi kiinnittää -usein kosketeltaviin pintoihin, tasopintoihin sekä työvälineisiin, jotka ovat alle yhden metrin säteellä henkilöstä - yleisiin wc-tiloihin, käsienpesualtaisiin sekä saniteettikalusteisiin, joita useat henkilöt käyttävät. Työntekijöitä ja opiskelijoita ohjeistettiin pyyhkimään työpöytä, tabletit, tietokoneet ja näppäimistöt sekä muut yhteiskäytössä olevat kohteet tilaan tullessaan. Tätä varten tilassa tulisi tarvittavat siivousvälineet ja -aineet. Esimerkki: Koulun siivous eri tilanteissa Siivousohjeita annettiin neljään eri tilanteeseen 1. Säännöllinen siivous - kaikissa kouluissa ennen tai jälkeen koulupäivän alkua - aineena yleispuhdistusaine 2. Päiväsiivous - kohteina saniteettitilat, tarvikkeet ja usein kosketeltavat pinnat - kaikkien usein kosketeltavien pintojen, wc-tilojen, juomavesipisteiden välisiivous - tehdään välituntien ja lounasajan aikana 3. Tehostettu siivous - 25 % enemmän työaikaa säännölliseen siivoukseen - kohdennetaan kosketuspintoihin ja tiloihin, joita käytetään paljon - tehdään ennen tai jälkeen koulupäivän alkua

		4. Perusteellinen siivous - kaikkien koulutilojen siivous - koulu on poissa käytössä päivän tai pari - perussiivousryhmä tekee työn - tehdään tapausarvioinnin perusteella esimerkiksi, jos alueella laaja epidemia, joka ei ole hallinnassa.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	Ohjeita annettiin kaikkien tilojen peruspuhdistuksesta tai desinfioinnista, joissa oli ollut koronainfektioon sairastuneita. Ohjeet osittain toisistaan poikkeavia. Mm. seuraavanlaisia ohjeita annettiin - Tila suljetaan käytöltä siivouksen ja desinfioinnin ajaksi. - Asukashuone siivotaan, kun henkilö ei ole tilassa, jos mahdollista. Tilan tuuletus tai ilmanvaihdon lisääminen nopeuttaa viruksen poistumista tilasta (esim. ovien ja ikkunoiden avaaminen). - Tila siivotaan ja desinfioidaan ennen kuin tilan käyttäjät palaavat tilaan. Koko työpaikan sulkeminen käytöstä ei ole tarpeellista. - Työpaikan sulkemistarpeen arvioinnissa otetaan huomioon työpisteen koko, työn luonne, henkilöstön määrä sekä niiden tilojen määrä, joissa infektioon sairastuneita on ollut. - Ne työpisteet, joissa on oleskellut sairastuneita henkilöitä, suljetaan. Tilat voidaan ottaa käyttöön vasta siivouksen ja desinfioinnin jälkeen. - Mikäli mahdollista, odotetaan sairastuneen henkilön poistumisen jälkeen vähintään useita tunteja ennen kuin tila siivotaan ja desinfioidaan.
Siivoustaajuus		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Erilaisia näkemyksiä siivoustaajuudesta - joko tavanomainen ylläpitosiivous - tai suurempi siivoustaajuus, kun - tila on näkyvästi likainen tai siellä on tahroja - useat henkilöt käyttävät samaa tilaa. Yleinen ohje: Tilat siivotaan vähintään päivittäin tai niin usein kuin katsotaan tarpeelliseksi. Päivittäinen ylläpitosiivous on riittävä, jos tilassa ei ole ollut koronavirukseen sairastuneita tai sille altistuneita henkilöitä. Siivoustaajuutta lisätään tai käytetään desinfioivia puhdistusaineita ylläpitosiivouksessa, kun - tilojen käyttöaste on suuri - tilan ilmastointi on huono

		- käsienpesu- tai käsien desinfiointimahdollisuutta ei ole - tiloissa on henkilöitä, joilla on kohonnut riski sairastua vakavaan tautimuotoon.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	Suositukset riippuivat tilanteesta: Jos alle 24 tuntia on kulunut siitä, kun koronainfektioon sairastunut tai sille altistunut on ollut tilassa, tila siivotaan ja desinfioidaan. Jos yli 24 tuntia on kulunut siitä, kun koronainfektioon sairastunut tai sille altistunut on ollut tilassa, tilan siivous riittää. Jos kohteen toiminta edellyttää, tila myös desinfioidaan. Jos yli kolme vuorokautta on kulunut siitä, kun koronainfektioon sairastunut tai sille altistunut on ollut tilassa, ei tarvita erityistoimenpiteitä, vaan tavanomainen siivous riittää.
	Siivousohjeet pitkäaikaishoidon tiloihin, joissa on koronavirusinfektioon sairastuneita tai virukselle altistuneita	Todettiin mm., että ohjeet riippuvat alueen koronatilanteesta. Asuinhuoneet: Usein kosketeltavat pinnat päivittäin, lattiat tarvittaessa tai vähintään kaksi kertaa viikossa. Huoneen wc-tila: Päivittäin Yleiset wc-tilat: Päivittäin tai tarvittaessa useammin Yleiset tilat: Usein kosketeltavat pinnat ja tarvittaessa lattiat kaksi kertaa päivässä tai useammin Laitteet, joissa on näyttö, ja näppäimistöt: Päivittäin
Henkilökohtaiset suojaimet		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Ohjeissa oli vaihtelua: - Vähintään ohjeistettiin käyttämään kertakäyttöisiä suojakäsineitä (nitriili) tai kestokäyttöisiä suojakäsineitä - WC-tilojen siivouksessa kertakäyttöiset suojakäsineet. Joissakin ohjeissa korostettiin pitkävartisten suojakäsineiden käyttöä. - Lisäksi tarvittaessa kertakäyttöinen suojatakki tai esiliina työasun suojana.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	- Kertakäyttöiset suojakäsineet - Silmäsuojaimet suojaamaan silmiä kemikaaliroiskeilta - Kertakäyttöinen suojaesiliina eritetahroja poistettaessa.

	Siivousohjeet pitkäaikaishoidon tiloihin, joissa on koronavirusinfektioon sairastuneita tai virukselle altistuneita	Usein suositeltuja: - Kertakäyttöiset suojakäsineet - FFP2-hengityksensuojain ilman venttiiliä (suojaamaan asukasta) - Suu-nenäsuojus, jos oleskelu huoneessa on vain lyhytaikaista - Kasvo- tai silmäsuojain - Pitkähihainen suojatakki tai suojaesiliina
Jätehuolto		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Roska-astioiden täyttymistä seurataan ja ne tyhjennetään, kun ovat enintään 3/4 täynnä. Roska-asiat tyhjennetään päivittäin, etenkin julkisissa tiloissa. Roskapussit suljetaan tiiviisti.
	Siivousohjeet tiloihin, joissa oli oleskellut koronavirusinfektioon sairastuneita	Siivouksen aikana syntynyt jäte laitetaan erilliseen jätesäkkiin, suljetaan tiiviisti ja viedään välittömästi alueen jätehuolto-ohjeiden mukaiseen jäteastiaan.
Siivoojien opastus koronapandemian aikana		
		Myös siivoojien opastukseen pandemian aikana oli kiinnitetty huomiota. Koulutuksen sisällöksi esitettiin mm. - Mihin siivous tulee kohdentaa: kosketuspinnat ja henkilökohtainen työskentelyalue ylläpitosiivouksessa - Hygieeninen siivous ja oikeat hygieniakäytännöt - Oikea työjärjestys siivottaessa - Käsihygienia - Kertakäyttöisten suojakäsineiden käyttö - Työasun puhtauden tärkeys - Työasun sekä siivouspyyhkeiden ja moppien pesu kansallisten ohjeiden mukaisesti. Työnantajan tulee huolehtia, että siivousohjelmat ja työohjeet ovat aina ajan tasalla, ja että siivoojat saavat opastuksen ohjeiston uudistuessa ja suojainten käyttöön. Mainittiin myös - Tarve kouluttaa siivoojat käyttämään puhdistus- ja desinfiointiaineita (tuotetietoihin ja varotoimiin tutustuminen, suojainten käyttötarve) - Tarve tietää koronainfektion oireet - Henkilökohtaisten suojainten käytön osalta: mitä suojaimia tarvitaan, miten ne oikeaoppisesti puetaan ja riisutaan sekä hävitetään - Oikeaoppinen jätteiden käsittely ja hävitys.

Muuta		
	Yleiset siivousohjeet koronaviruksen leviämisen estämiseen	Ohjeiden visualisointi ja kuvat erityyppisissä tiloissa siivottavista pinnoista edistävät ohjeiden omaksumista.